

Grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen för vuxna 2017

OPH-1280-2017

1.2 Principer för uppgörandet av den lokala läroplanen

Utbildningsanordnaren ansvarar för att utarbeta en lokal läroplan samt för att utvärdera och utveckla den. I läroplanen bestäms hur undervisningen och bedömningen av lärande, handledning av studierna, stöd och studerandevård samt samarbete och undervisning i särskilda situationer ska ordnas och genomföras. I den kompletteras och prioriteras ur ett lokalt perspektiv de mål, riktlinjer och centrala innehåll samt övriga frågor som gäller undervisningen som fastställs i de nationella grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen för vuxna. Utbildningsanordnaren ska utarbeta läroplanen med beaktande av de lokala förhållandena, särdragen och möjligheterna, de studerandes behov samt resultat från utvecklingsarbete och intern utvärdering.

Den lokala läroplanen ska främja kontinuerlig utveckling av undervisningens kvalitet, stärka kontinuiteten i utbildningen och skapa en god grund för övergången till andra stadiet. Eftersom grundläggande utbildning för vuxna främst ordnas i vuxengymnasier och folkhögskolor som också ordnar annan utbildning och undervisning, är det viktigt att utarbeta läroplanen så att målen och arbetssätten är enhetliga eller förenliga för hela läroanstalten. Samma princip gäller eventuella större nätverk av utbildningsanordnare.

Utbildningsanordnaren kan upphandla undervisning i läskunnighetsskedet av en kommun, samkommun, privat utbildningsanordnare eller anordnare av yrkesutbildning. I en sådan upphandling ansvarar utbildningsanordnaren för att den undervisning som upphandlas följer grunderna för läroplanen. Om utbildningsanordnaren beslutar att upphandla denna del av en annan utbildningsanordnare ska utbildningsanordnaren beskriva upphandlingsförfarandet i den egna läroplanen och inkludera läroplanen för läskunnighetsskedet i beskrivningen i den utformning som den andra utbildningsanordnaren kommer att genomföra planen.

Utbildningsanordnaren ska godkänna läroplanen för grundläggande utbildning för vuxna separat för undervisning på svenska och finska samt vid behov för undervisning på något annat språk.

Utbildningsanordnaren kan utarbeta en gemensam lokal läroplan för alla läroanstalter eller en plan som innehåller både utbildningsanordnarens gemensamma delar och delar som är gemensamma för flera läroanstalter och/eller läroanstaltsspecifika delar. Utbildningsanordnare kan också komma överens om inbördes samarbete och gemensamma regionala riktlinjer för läroplanerna. **Utbildningsanordnarens studerandevårdsplan ersätter den lokala läroplanen för studerandevårdens del.**

Läroplanen för den grundläggande utbildningen för vuxna ska utgöra en realistisk del av studievägen som motiverar de studerande. Särskilt viktigt är det att skapa studieförutsättningar för studerande som har låg kunskapsnivå eller som har märkbart bristfällig eller helt saknar grundskoleutbildning. I arbetet med läroplanen för den grundläggande utbildningen för vuxna bidrar man till utvecklingen av det lokala utbildningsutbudet genom att skapa en meningsfull och kontinuerlig utbildningsprocess och genom att trygga en smidig övergång till fortsatt utbildning eller arbetslivet. Den lokala läroplanen ska utarbetas genom lokalt eller regionalt samarbete med andra parter som arbetar med samma grupper av studerande, t.ex. andra läroanstalter, arbets- och näringsbyråer, olika aktörer som erbjuder utbildnings- och kulturtjänster samt studerandevården och, när det gäller samarbete mellan hem och skola för minderåriga studerande, **välståndsrådets social- och hälsovårdstjänster**.

Den lokala läroplanen ska utarbetas med hänsyn till utbildningsanordnarens övriga planer och beslut som gäller utbildning samt eventuella program för hållbar utveckling eller kulturell fostran. Utöver detta beaktas likabehandlingsplanen enligt lagen om likabehandling.

Utbildningsanordnaren ska utarbeta en läsårsplan som grundar sig på läroplanen. En studerande har enligt lagen om grundläggande utbildning rätt att få undervisning enligt läroplanen. För att trygga denna rätt ska alla som arbetar med de studerande verkställa den läroplan som utbildningsanordnaren godkänt och följa övriga normer som reglerar arbetet.

Utbildningsanordnaren ska se till att läroplanen och läsårsplanen utarbetas och verkställs så att personalen inom undervisningsväsendet har möjlighet att delta i läroplansarbetet och genom yrkesövergripande samarbete mellan olika grupper. De studerande ska ges möjlighet att delta i läroplansarbetet. Läroanstaltens olika personalgrupper och de studerande ska ha möjlighet att delta i läroplansarbetet, oberoende av om läroplanen utarbetas separat för varje läroanstalt, gemensamt för flera läroanstalter eller för en hel region. Vårdnadshavarna till minderåriga studerande kan vid behov delta i läroplansarbetet och i planeringen av läroanstaltens verksamhet, i synnerhet i utvecklandet av verksamhetskulturen och samarbetet mellan hem och skola.

Om utbildningsanordnaren erbjuder möjlighet till undervisning enligt dessa läroplansgrunder vid straffanstalter, ska det beslutas om detta i läroplanen. I undervisning som ordnas vid straffanstalter är det möjligt att avvika från den timfördelning som fastställs i förordningen om timfördelningen.

1.4 Uppgörandet av den lokala läroplanen och centrala beslut gällande undervisningen

Den lokala läroplanen, läsårsplanen som förtydligar den samt andra planer ska uppgöras med iakttagande av ovan beskrivna mål och principer på det sätt som utbildningsanordnaren beslutar.

Utbildningsanordnaren kan besluta om delegering av beslut som ingår i läroplanen till läroanstalterna och om uppgörandet av en läroanstaltsspecifik läroplan.

I detta underkapitel anges de frågor som ska avgöras lokalt och beskrivas i läroplanen och som inte tas upp i andra kapitel. Utöver dessa frågor anges i varje huvudkapitel i grunderna för läroplanen vilka frågor i ifrågavarande kapitel som ska avgöras och beskrivas i den lokala läroplanen.

Utbildningsanordnaren ska besluta om lösningar och förfaringssätt i anslutning till uppgörandet, uppföljningen och utvärderingen av läroplanen:

- utgångspunkter för undervisningen och särdrag i den lokala verksamhetsmiljön och hur de beaktas i läroplansarbetet
- hur den lokala läroplanen utarbetas (läroanstaltsspecifik, gemensam för flera läroanstalter, kommunal, regional eller annan lösning)
- för vilka undervisningsspråk läroplanen utarbetas
- hur läroanstaltens övriga läroplaner beaktas vid uppgörandet av läroplanen för den grundläggande utbildningen för vuxna
- den lokala läroplanens struktur och i vilken form den publiceras
- hur personalen och de studerande samt vårdnadshavarna till minderåriga studerande deltar i uppgörandet, utvärderingen och utvecklandet av läroplanen
- vilka andra aktörer som deltar då läroplanen utarbetas och verkställs
- hur kapitlen om studerandevård och, i fråga om minderåriga studerande, kapitlen om samarbetet mellan hem och skola utarbetas i samarbete med **välståndsområdets** social- och hälsovårdstjänster
- hur samarbete som främjar integration utgör en del av läroplanen och läroplansarbetet
- hur läroplanen följs upp, utvärderas och utvecklas

Utbildningsanordnaren ska i läroplanen fatta beslut om och beskriva följande om hur undervisningen ska ordnas:

- undervisningsutbudet i inledningsskedet, det eventuella läskunnighetsskedet och slutskedet i den grundläggande utbildningen
- om utbildningsanordnaren beslutar att upphandla undervisningen i läskunnighetsskedet av en annan anordnare av grundläggande utbildning för vuxna eller en anordnare av yrkesutbildning, ska utbildningsanordnaren beskriva upphandlingsförfarandet i den egna läroplanen och inkludera läroplanen för läskunnighetsskedet i beskrivningen i den utformning som den andra utbildningsanordnaren kommer att genomföra planen
- obligatoriska läroämnen, lärokurser, kursnamn och kurskoder
- valfria ämnen som erbjuds, lärokurser, kursnamn och kurskoder
- utbildningsanordnarens språkprogram och hur det genomförs i den grundläggande utbildningen för vuxna
- kompletterande planer och program som ingår och som man förbinder sig till i den lokala läroplanen (t.ex. program för hållbar utveckling, jämställdhetsplan, informationsstrategi, plan för kulturell fostran)
- andra lokalt viktiga aspekter och lösningar

Vad undervisningen vid straffanstalter beträffar beskrivs de aspekter som styr det lokala beslutsfattandet i avsnittet Samarbete och olika undervisningsarrangemang

Den plan som lagen om likabehandling förutsätter för att främja likabehandling kan ingå i läroplanen. Planen kan också göras upp separat.

I läroplanen kan även ingå en plan om jämställdhet enligt lagen om jämställdhet mellan kvinnor och män. Planen kan också göras upp separat. Planen för jämställdhet görs i regel upp varje år, men man kan också göra upp den för två eller tre år.

2.2 Förpliktelser som styr anordnandet av undervisningen

Enligt Finlands grundlag har alla rätt till avgiftsfri grundläggande utbildning. Kommunen beslutar om anordnandet av grundläggande utbildning för andra än läropliktiga. I lagen om grundläggande utbildning fastställs till vilka delar nämnda lag måste följas vid anordnandet av grundläggande utbildning för vuxna och vilka förmåner den studerande har rätt till. I det följande används benämningen "elev" om texten är ett direkt citat ur lagen.

Den grundläggande utbildningen ska följa enhetliga nationella läroplansgrunder i enlighet med det som föreskrivs i lagen om grundläggande utbildning. Utbildningen ska ordnas så att elevernas ålder och förutsättningar beaktas och så att elevernas sunda uppväxt och utveckling främjas. Eleverna har rätt att få undervisning enligt läroplanen, elevhandledning och tillräckligt stöd för lärande och skolgång genast när behov uppstår. Den som deltar i utbildning har rätt till en trygg studiemiljö. Studerandevården regleras av lagen om elev- och studerandevård (hänvisning 23 lagen om elev- och studerandevård (1287/2013), ändrad genom lag 377/2022)).

Främjandet av likabehandling regleras av lagen om likabehandling och främjandet av jämställdhet mellan könen regleras av lagen om jämställdhet mellan kvinnor och män.

Undervisningen ska dessutom ordnas med beaktande av bestämmelser om undervisningspersonalens behörighet samt bestämmelser om bland annat säkerhet och arbetarskydd, användning av personuppgifter, offentlighet, integritetsskydd och upphovsrätt.

Grundlagen och lagen om grundläggande utbildning kompletteras av de internationella konventionerna om mänskliga rättigheter. FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna är en grundläggande historisk och etisk tolkning av betydelsen av mänskliga rättigheter. Finland har förbundit sig att följa flera internationella konventioner om mänskliga rättigheter. De viktigaste är Konventionen om barnets rättigheter, Internationella konventionen om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter (ESK-konventionen), Europakonventionen och Konventionen om handikappades rättigheter. För att trygga samernas rättigheter ska dessutom FN:s deklaration om urfolkens rättigheter beaktas.

5.4 Studerandevård

I det här kapitlet anges de centrala principerna för studerandevården och målen för den studerandevård som hör till undervisningsväsendet samt utbildningsanordnarens skyldighet att göra upp en studerandevårdsplan (lag om grundläggande utbildning (477/2003) 14 § och lag om elev- och studerandevård 13 § (377/2022)). I dessa grunder används begreppen studerandevård, studerande, läroanstalt och utbildningsanordnare. Det som nedan föreskrivs om välfärdsområden gäller även Helsingfors stad (lag om elev- och studerandevård 1 § (377/2022)).

Lagen om elev- och studerandevård tillämpas på studerande som avlägger hela den grundläggande utbildningens lärokurs enligt grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen för vuxna (examensinriktade studerande). Utbildningsanordnaren ska enligt lagen göra upp en studerandevårdsplan. Studerandevården ska i tillämpliga delar ordnas och genomföras enligt samma principer som i grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen för läropliktiga (Föreskrift 104/011/2014).

Syftet med studerandevården är att garantera alla studerande lika möjligheter till lärande och välbefinnande samt att värna om hela läroanstaltens välbefinnande och en sund och trygg studiemiljö. Målet är att förebygga problem och tillhandahålla det stöd som behövs i ett så tidigt skede som möjligt. Studerandevården ska bestå av både gemensam och individuell studerandevård.

Studerandevården ska genomföras som systematiskt samarbete mellan undervisningsväsendet och välfärdsområdet och de studerande och deras vårdnadshavare samt vid behov andra samarbetspartner. Studerandevården ska i första hand vara förebyggande, gemensamt arbete. Den gemensamma studerandevården är en gemensam uppgift för alla yrkesverksamma vid läroanstalten.

De studerande har även rätt till studerandevårdstjänster, som utgörs av skol- och studerandehälsovårdstjänster samt kurators- och psykologtjänster (lag om elev- och studerandevård (1287/2013) 3 § och 4 §). Den studerande har rätt att avgiftsfritt få sådan studerandevård som förutsätts för att han eller hon ska kunna delta i undervisningen, med undantag för sjukvårdstjänster för studerande över 18 år (lag om elev- och studerandevård 9 §). Studerandevårdstjänsterna ska i första hand ordnas som närservice, som utbildningsanordnaren ska erbjuda ändamålsenliga lokaler för. Studerandehälsovårdstjänsterna kan även anordnas centraliserat vid studerandehälsovårdens verksamhetsställe. Även i detta fall ska tjänsterna vara lättillgängliga för de studerande. (Hälso- och sjukvårdslag 15 a § (378/2022) och lag om elev- och studerandevård 9 § (377/2022))

Utbildningsanordnaren ska göra upp en studerandevårdsplan för genomförandet av den samlade studerandevården (lag om elev- och studerandevård 13 § (377/2022)). För den allmänna planeringen, utvecklingen, styrningen och utvärderingen av den anordnarspecifika studerandevården svarar en sektorsövergripande styrgrupp (lag om elev- och studerandevård 14 §). Studerandevårdsplanen ska göras upp i samarbete med läroanstalternas och studerandevårdstjänsternas personal, de studerande och deras vårdnadshavare (lag om elev- och studerandevård 13 § (377/2022)). Välfärdsområdet har i enlighet med hälso- och sjukvårdslagen en samarbetsskyldighet vid beredningen av utbildningsanordnarens studerandevårdsplan (hälso- och sjukvårdslag 15 a § (378/2022)).

Utbildningsanordnarens studerandevårdsplan ersätter den lokala läroplanen för studerandevårdens del. I studerandevårdsplanen ingår de anordnarspecifika målen och de centrala principerna för studerandevårdsarbetet samt åtgärder för att genomföra och följa upp studerandevården (*egenkontroll*) och preciserade uppgifter för helheterna 1–5 enligt läroanstalt. I studerandevårdsplanen ska utbildningsanordnaren beskriva hur man i läroanstalterna följer upp och vid behov ser över hur planen genomförs. (Lag om elev- och studerandevård 13 § (377/2022)) Utarbetandet av utbildningsanordnarens studerandevårdsplan beskrivs närmare i kapitel 5.6. Frågor som avgörs på lokal nivå och utbildningsanordnarens studerandevårdsplan.

5.6 Frågor som avgörs på lokal nivå och utbildningsanordnarens studerandevårdsplan

Det är viktigt att välja metoder för handledning, stöd för lärande och studier, studerandevård och disciplinära åtgärder som bidrar till att uppnå målen för undervisningen och stödjer en verksamhetskultur som utvecklar förmågan att lära sig och främjar integration i samhället. De läroanstaltsspecifika lösningarna, arbets- och ansvarsfördelningen och övriga praktiska detaljer ska preciseras i de enskilda läroanstalternas läroplaner och/eller i läsårsplanerna i enlighet med utbildningsanordnarens beslut.

Handledning

Utbildningsanordnaren ska besluta och beskriva

- mål för handledningen och hur handledningen genomförs
- vilka personer som medverkar i handledningen, deras uppgifter och inbördes arbetsfördelning
- på vilket sätt den individuella studieplanen utarbetas, följs upp och utvärderas
- samarbetsparter, samarbetsmål och hur samarbetet i frågor som berör handledning i praktiken genomförs med andra läroanstalter, myndigheter och andra samarbetsparter
- hur man informerar om handledningen.

Stöd för lärande och studier

Utbildningsanordnaren ska besluta och beskriva

- hur undervisningen och stödåtgärderna i praktiken ordnas för studerande som behöver stöd
- samarbetet, ansvars- och arbetsfördelningen inom personalen när behovet av stöd bedöms, stödet planeras och ordnas och genomförs i praktiken
- hur de studerande informeras om möjligheterna till stöd.

Utarbetandet av utbildningsanordnarens studerandevårdsplan

Utbildningsanordnaren ska i enlighet med bestämmelserna bereda en studerandevårdsplan för varje utbildningsform. Utbildningsanordnaren avgör på lokal nivå hur de nödvändiga uppgifterna om helheterna (punkt 1–5 som beskrivs nedan) sammanställs och hur läroanstalternas verksamhet styrs med hjälp av uppgifterna. För studerandevårdstjänsternas del sker detta i samarbete med välfärdsområdet. Planen bifogas till kommunens välfärdsplan för barn och unga (lag om elev- och studerandevård 13 § (377/2022)).

Utbildningsanordnaren svarar för att följande uppgifter enligt läroanstalt ingår i planen för hur studerandevården ska genomföras, utvärderas och utvecklas (helheterna 1–5) (lag om elev- och studerandevård 13 § (377/2022)):

1. En uppskattning av det totala behovet av studerandevård och tillgängliga studerandevårdstjänster
2. Läroanstaltens åtgärder för att främja den gemensamma studerandevården
3. Åtgärder för att tillhandahålla de stödinsatser som behövs (individuell studerandevård)

4. Samarbetet med de studerande och deras familjer samt personalen vid läroanstalten och andra aktörer som stöder de studerandes välbefinnande
5. Planer för hur de studerande ska skyddas mot våld, mobbning och trakasserier samt krisplanen

Utbildningsanordnarens studerandevårdsplan ska innehålla de punkter som fastställs i lagen om elev- och studerandevård och i grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen för läropliktiga. Inom den grundläggande utbildningen för vuxna ska planen beredas med hänsyn till målgruppens särdrag, såsom ålder, livssituation samt språklig och kulturell bakgrund.

Disciplinära åtgärder

Utbildningsanordnaren ansvarar för att en plan för disciplinära åtgärder utarbetas. Planen kan ingå i den lokala läroplanen eller utgöra en separat plan, vilket i så fall ska nämnas i läroplanen.

I planen ska fastställas och beskrivas

- vilka förfaringssätt som preciserar och kompletterar lagstiftningen om förseelser, fusk och störande beteende, samt ansvars- och arbetsfördelning och metoder för samråd och dokumentering
- hur man vid användningen av disciplinära åtgärder garanterar att förvaltningens allmänna rättsskyddsprinciper iakttas
- hur man ser till att personalen instrueras och har den kompetens som behövs för att utöva disciplinära befogenheter
- hur olika parter informeras om planen, ordningsreglerna och de lagstadgade disciplinära åtgärderna
- med vilka metoder man följer upp planen och utvärderar genomförandet och effekten av åtgärderna.